

CE S-O FI ÎNTÂMPLAT CU EXPLOZIA DEMOGRAFICĂ

Demografia este și ea supusă unui anume destin, iar tendințele actuale accentuează ideea că unele zone ale lumii vor rămâne aproape nepopulate.

Se pare că nimeni nu a acordat prea mare atenție fenomenului ce a fost, desigur, cel mai important eveniment al anilor '80, și anume, diminuarea ratei nașterilor. Explozia demografică și-a produs proprii săi anticorpi, căci, dacă populația Terrei ar fi continuat să crească în ritmul cunoscut înaintea anilor '80, atunci, în loc de cele 5 miliarde de oameni ce vor popula planeta alabastră, până în anul 2050 ar fi fost prevăzute... 9 miliarde. Și, totuși, sînt de așteptat situații extrem de grele pentru populația globului. Astfel, ultima decadă a acestui secol se va confrunta cu o puternică subalimentație a semenilor noștri datorată dezastrelor naturale, sistemelor necorespunzătoare de aprovizionare cu hrană sau lipsei de competență la niveluri guvernamentale. Este adevărat că rata nașterilor poate scădea în America Latină și în țările Asiei, în special în China, dar, în același timp, în țările Africii subsahariene se prevede un număr de 5—6 copii pentru fiecare femeie trecută de vîrsta adolescenței, îngroșîndu-se astfel laturile amenințătoarei plăgi mondiale. Cei din mediul rural vor continua să sporească rîndurile celor fără de acoperiș din megalopolis-uri (după toate estimările Mexico City va avea o populație de 25 milioane în anul 2025). În alte părți, populația este mult prea rară. Astfel, cu excepția Irlandei, Islandei și Israelului, în toate țările lumii industrializate numărul copiilor născuți de o femeie este mai mic de doi, deci mult sub necesarul *reproducerii* naturale a populației. *Rata fertilității* în Germania de Vest a scăzut la 1,3 și numărul tinerilor de 18 ani care trebuie să-și efectueze serviciul militar este foarte redus. Creșterea numărului imigranților din Germania de Est, precum și al celor ce se stabilesc în Germania de Vest în acest an și în anul viitor, va produce importante schimbări ale ratei de fertilitate, cel puțin pentru următorii cîțiva ani. Chiar și Italia — o țară în care catolicismul a fost și este perfect definit — a înregistrat o rată a fertilității la nivelul Germaniei de Vest și sub cel al Suediei. În cele mai multe țări europene populația continuă să crească ușor în fiecare an, întrucît cei născuți în anii '60 ca urmare a cunoscutului „baby boom” au devenit, la rîndul lor, și continuă să devină, părinți. Dar curentul actual din țările dezvoltate arată o netă scădere a ratei fertilității.

Se observă că întreaga populație a globului trăiește pînă la vîrste înaintate. Astfel, speranța de viață în Europa, Japonia și America de Nord este de 80 de ani (84 pentru femei). *Pentru prima dată în istoria omenirii va exista un număr semnificativ de oameni bătrîni sănătoși pe pămînt*. Această situație atrage o serie de probleme pentru asigurările sociale și fondul de plată a pensiilor, iar Japonia, țara cu cei mai mulți longevivi din lume, se confruntă deja cu aspecte deosebite, întrucît, pînă în prezent, bătrîni erau îngrijiți și ocrotiți în familiile din care proveneau. Dar familia japoneză structurată pe trei generații este pe cale de dispariție rapidă, în timp ce sistemul de ocrotire socială și organismele oficiale nu sînt deloc pregătite să răspundă noilor cerințe. Sociologii au propus o serie de soluții pentru rezolvarea problemelor vîrstei a III-a, prin prelungirea vîrstei de pensionare, angajarea temporară a celor în vîrstă și prin introducerea programelor de menținere a capacităților vitale la vîrstele avansate (se sugerează, chiar, folosirea vîrstnicilor sănătoși în munci deținute în trecut de tineri).

Doar 1% dintre locuitorii globului trăiesc în afara țărilor unde s-au născut. Migrația se orientează, în general, din sudul sărac și împovărat de datorii spre nordul bogat și plin de posibilități, din Mexic în S.U.A., din Orientul Mijlociu, Africa și Turcia spre vestul Europei, cu toate consecințele tensiunilor rasiale ce decurg din aceasta.

* SCOTT SULLIVAN, *What Has Happened to the Demographic Boom*, in *Newsweek*, 1 ian., 1990.

În timp ce în țări și continente cu populație numeroasă — China, Japonia, Asia de Est și chiar America Latină — rata nașterilor a fost simțitor diminuată, în Orientul Mijlociu și Africa subsahariană fertilitatea a crescut într-un ritm important, cu toate măsurile de informare și educație în rîndul populației, în special în rîndul femeilor (este de reținut faptul că acest fenomen se accentuează chiar în condițiile în care SIDA amenință să secere 13 oameni din 1 000 !).

Prin îmbunătățirea condițiilor de igienă și îngrijire medicală, speranța de viață în Africa este, de asemenea, într-o rapidă creștere. Problemele grave ale subnutriției, distrugerii mediului înconjurător (în special a pădurilor) și tendinței accentuate de emigrare se accentuează însă tot mai mult.

Și încă un aspect foarte interesant ce se manifestă pe tot globul: odată cu mutarea din mediul rural în mediul urban apare și scăderea numărului copiilor per familie.

Cu toate că sociologii și demografii studiază cu maximă atenție dinamica populației mondiale, trebuie să acceptăm că roata istoriei este, totuși, învîrtită de forțele demografice — factor neprevăzut al condiției umane ce adesea se scapă din vedere.

ANDREEA-ILEANA DANIELESCU